

B. Osobitná časť

K čl. I

K bodu 1 a 10

(§ 1 ods. 1 písm. a) a § 2 písm. f), g), h), i))

Aktuálne znenie zákona č. 54/2019 Z. z. o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon“) poskytuje ochranu len osobám v pracovnoprávnom vzťahu v súvislosti s oznamovaním kriminality a inej protispoločenskej činnosti, čo predstavuje výrazné zúženie okruhu osôb, ktorým táto ochrana bola priznaná v zmysle smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/1937 z 23. októbra 2019 o ochrane osôb, ktoré nahlasujú porušenia práva Únie (Ú. v. EÚ L 305, 26.11.2019) v platnom znení (ďalej len „smernica (EÚ) 2019/1937 v platnom znení“). Zo samotného názvu smernice (EÚ) 2019/1937 v platnom znení, jej obsahu ale i jednotlivých ustanovení a to najmä čl. 4 vyplýva, že primárnym zámerom bolo poskytnúť ochranu akýmkoľvek osobám pracujúcim v súkromnom alebo verejnom sektore, ktoré nahlasujú porušenia práva Európskej únie, pričom tieto osoby neboli vymedzené len ako „osoby v pracovnoprávnom vzťahu“.

V nadväznosti na vyššie uvedené preto pôvodné vymedzenie okruhu osôb, ktorým zákon poskytuje ochranu v súvislosti s oznamovaním protispoločenskej činnosti, nebolo dostatočné a z tohto dôvodu je navrhovaná právna úprava zameraná i na úvodné ustanovenie § 1 zákona s cieľom rozšíriť osobnú pôsobnosť zákona. Rozhodnutie predkladateľa, na ktoré osoby sa bude, resp. nebude vzťahovať ochrana podľa zákona nebolo svojvoľné, vice versa predkladateľ tieto osoby definoval v súlade so smernicou (EÚ) 2019/1937 v platnom znení, pričom navrhovaná právna úprava nie je vo vzťahu k únióvemu právu zextenzívnená.

Základným kritériom pre určenie osôb, na ktoré sa bude vzťahovať osobná pôsobnosť zákona bolo vymedzenie okruhu osôb, ktoré pracujú pre verejnú alebo súkromnú organizáciu alebo sú/ alebo boli v styku s takouto organizáciou. Na veľkú časť tejto skupiny bolo možné aplikovať ustanovenia tohto zákona už v minulosti, pretože jej zástupcovia spĺňali požiadavku pracovnoprávneho vzťahu, v kontexte ktorého urobili oznámenie. S verejnými či súkromnými organizáciami však častokrát prichádzajú do pracovného kontaktu i iné fyzické osoby, ako ich zamestnanci. Tieto fyzické osoby môžu nadväzovať vzťahy s inými verejnými alebo súkromnými organizáciami za účelom zárobku, ako napríklad podnikatelia – živnostníci, či osoby zastávajúce funkcie v rôznych právnických osobách, alebo za účelom nadobudnutia praxe či iných odborných zručností, ako sú napríklad stážisti, dobrovoľníci a iní odborní praktikanti atď. Z tohto dôvodu predkladateľ v navrhovanom § 2 písm. f) (čl. I bod 10.) návrhu zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 54/2019 Z. z. o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (ďalej len „návrh zákona“) vymedzuje, čo sa rozumie pod pojmom „v inom obdobnom vzťahu“, resp. uvádza demonštratívny výpočet činností, počas ktorých v prípade nadviazania kontaktu medzi dotknutým subjektom (osobou) a verejnou alebo súkromnou organizáciou sa môže vytvoriť „iný obdobný vzťah“. Všetky tieto činnosti je potrebné vždy posudzovať v kontexte vzájomného vzťahu medzi konkrétnou fyzickou osobou a dotknutou verejnou alebo súkromnou organizáciou. V tomto kontexte je na záver potrebné zvýrazniť, že navrhované ustanovenie § 2 písm. f) návrhu zákona neobsahuje explicitne stanovený numerus clausus vzťahov, ktoré na účely zákona môžu byť posudzované ako „iný obdobný vzťah“.

Ďalej sa v § 2 písm. g) spresňuje výpočet subjektov, ktoré sú oprávnené a zároveň povinné prijať oznámenie o protispoločenskej činnosti, nakoľko doteraz musel oznamovateľ dedukovať kam môže uvedené oznámenie podať. Okruh orgánov, ktoré sú príslušné prijímať oznámenia sa týmto nerozširuje a drží sa ustálenej praxe. Týmto orgánmi sú Úrad na ochranu oznamovateľov, prokuratúra a správne orgány.

V dôsledku zadefinovania orgánov príslušných na prijatie oznámenia vznikla aj na základe praxe požiadavka presne vymedziť pojem správny orgán, nakoľko v súčasnom znení by mohlo prísť ku príliš extenzívnemu výkladu tohto pojmu. Z tohto dôvodu sa predkladateľ rozhodol vymedziť pojem správny orgán v novom písm. g) v § 2 a to ako orgán, ktorý je príslušný na konanie o správnom delikte, ktorý je závažnou protispoločenskou činnosťou podľa § 2 písm. d) bod 3 a 4. To znamená, že správnym orgánom príslušným na prijatie oznámenia bude taký orgán, ktorý je oprávnený udeliť sankciu za správny delikt (i) za ktorý možno uložiť pokutu s hornou hranicou určenou výpočtom; a (ii) za ktorý možno uložiť pokutu s hornou hranicou vo výške najmenej 30 000 eur.

Zároveň návrh zákona zavádza legislatívnu skratku dotknutá osoba, ktorú definuje ako fyzickú alebo právnickú osobu proti ktorej oznámenie smeruje.

K bodu 2 **(§ 1 ods. 1 písm. c))**

Navrhovaná právna úprava predstavuje faktickú zmenu súčasného názvu Úradu na ochranu oznamovateľov protispoločenskej činnosti (ďalej len „úrad“) na nový, skrátený názov a to Úrad na ochranu oznamovateľov. Účelom navrhovanej zmeny je zmena názvu úradu na názov, ktorý je jednoduchší a pre verejnosť ľahšie rozpoznateľný. Samotná smernica (EÚ) 2019/1937 v platnom znení neurčuje povinnosť zriadiť osobitný správny orgán. Z tohto dôvodu je zriadenie, názov ako i kompetencie úradu výlučne regulované vnútroštátnym právom. Z uvedeného vyplýva, že i názov úradu alebo prípadná zmena názvu úradu je výlučne v kompetencii zákonodarcu, pričom predkladateľ neidentifikoval žiadny dôvod, či povinnosť, ktorá by odôvodňovala názor, že názov úradu má byť totožný s názvom zákona, na základe ktorého bol úrad zriadený. Predkladateľ zastáva názor, že samotný názov úradu má a priori vystihovať podstatu a hlavnú úlohu úradu, ktorou je ochrana oznamovateľov. Zákon samotný pritom tiež pracuje iba s pojmom „oznamovateľ“ (§2 písm. a) zákona), nie s pojmom oznamovateľ protispoločenskej činnosti.

Rovnako predkladateľ konštatuje, že sa úrad už od svojho zriadenia identifikuje prostredníctvom skráteného názvu, ktorý sa navrhuje až týmto návrhom zákona. I keď aj v tomto prípade platí, že nie z pravidla sa vyvodzuje právo, ale z práva, ktoré je, sa má vyvodiť pravidlo (non ex regula ius sumatur, sed ex iure quod est regula fiat), predkladateľ návrhom zákona len reflektoval faktický stav. Rozhodnutie predkladateľa nepopiera žiadny z princípov demokratického a právneho štátu, ale naopak potvrdzuje, akým spôsobom funguje deľba moci v štáte.

K bodu 3 **(§ 1 ods. 3)**

Navrhovaná úprava predstavuje transpozíciu čl. 21 smernice (EÚ) 2019/1937 v platnom znení. Dotknuté ustanovenie zabezpečuje ochranu oznamovateľov, ktorí oznámia alebo zverejnia informácie o závažnej protispoločenskej činnosti a tieto informácie zároveň

podliehajú určitej ochrane na základe osobitných predpisov. Vypustenie ochrany obchodného tajomstva zo súčasného znenia § 1 ods. 3 zákona je transpozíciou čl. 21 ods. 7 smernice (EÚ) 2019/1937 v platnom znení. Zároveň pri oznamovaní, či zverejňovaní informácií o protispoločenskej činnosti sa musia oznamovatelia odôvodnene domnievať, že ich oznámenie spolu s uvedením informácií, ktoré sú chránené osobitnými predpismi, ako napr. obchodné tajomstvo je nevyhnutné na odhalenie protispoločenskej činnosti, konajú v dobrej viere a takéto informácie sú neoddeliteľnou súčasťou oznámenia. Zároveň by oznamovatelia mali dbať na minimalizáciu zverejňovania citlivých údajov a uvádzať iba tie skutočne nevyhnutné pre oznámenie.

K bodu 4 **(§ 1 ods. 4 a 5)**

Navrhované ustanovenie § 1 ods. 4 opäť predstavuje transpozíciu čl. 15 smernice (EÚ) 2019/1937. Uvedené znenie stanovuje podmienky, za ktorých sa poskytuje ochrana fyzickej osobe, ktorá zverejnila informácie o protispoločenskej činnosti. Toto ustanovenie reaguje na výnimočné situácie, v ktorých nebolo oznámenie dostatočne preverené, ďalej sa s ním nezaoberalo, príp. fyzická osoba nebola v primeranej lehote oboznámená so stavom preverenia alebo hrozí zmarenie jeho prešetrovania. Taktiež v zmysle tohto ustanovenia, je umožnené fyzickej osobe zverejniť informácie o protispoločenskej činnosti v prípadoch, keď hrozí bezprostredné alebo zjavné ohrozenie verejného záujmu.

V danom prípade predkladateľ nepovažoval za vhodné a správne, aby návrh zákona stanovil i explicitnú lehotu dokedy má príslušný subjekt informovať dotknutú fyzickú osobu o stave preverovania alebo výsledku preverenia, nakoľko ani zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov či iné príslušné platné právne predpisy neustanovujú konkrétne lehoty pre prešetrovanie prijatých oznámení. Predkladateľ si je vedomý skutočnosti, že dôsledné preverenie každého prijatého oznámenia nemožno časovo ohraničiť jednotnou lehotou. Aplikáčna prax dokazuje, že jednotlivé oznámenia sa od seba odlišujú nielen svojim rozsahom, ale najmä závažnosťou a komplexnosťou svojho merita – obsahu. Navrhovaný pojem „v primeranej lehote“ je preto potrebné vždy vykladať v kontexte konkrétnych okolností a štandardnej dĺžky zaužívaných postupov pri preverovaní oznámenia konkrétnym orgánom, ktorý za preverenie zodpovedá. V tomto kontexte predkladateľ upozorňuje i na skutočnosť, že zmieňované slovné spojenie „v primeranej lehote“ je v platnom právnom poriadku pojmom ustáleným a preto ho možno považovať za pojem všeobecne zrozumiteľný. Obdobné stanovenie lehoty sa štandardne používa napríklad v § 27 zákona č. 71/1969 Z. z. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov, v § 90 ods. 2 zákona č. 160/2018 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov, v § 2 ods. 6 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov, ako i v mnohých ďalších zákonoch.

Návrh zákona v § 1 ods. 4 písm. c) podmieňuje zverejnenie informácií o protispoločenskej činnosti fyzickou osobou i z „dôvodnej obavy bezprostredného alebo zjavného ohrozenia verejného záujmu“. Slovné spojenie „verejný záujem“ je pojmom ústavným a zákonným, nakoľko predmetné slovné spojenie v sebe implikuje nielen Ústava Slovenskej republiky ale i celý rad zákonov a podzákonných právnych predpisov. Rovnako, predkladateľ upozorňuje i na rozsiahlu právnu teóriu a judikatúru, ktorá sa zaoberá nielen výkladom pojmu „verejný záujem“ ale i jeho ohrozením. Z uvedeného dôvodu predkladateľ nepovažuje za účelné stanovovať exaktné kritériá pre interpretáciu zmieňovaných pojmov, nakoľko verejný záujem vyjadruje okamžitosť stavu záujmov a ich vzájomnú hierarchiu, je

časovo a miestne premenný, a preto sa musí posudzovať len v konkrétnej situácii, v konkrétnom mieste a v konkrétnom čase s ohľadom na ustálenú aplikačnú prax.

Zverejnením sa rozumie sprístupnenie informácie o protispoločenskej činnosti, ktorá inak tvorí obsah oznámenia, pričom môže ísť napríklad o zverejnenie prostredníctvom textu v printových alebo internetových médiách, zverejnenie prostredníctvom sociálnych sietí, zverejnenie prostredníctvom videozáznamu, rozhlasom, televíziou alebo iným obdobne účinným spôsobom pred viacerými súčasne prítomnými osobami.

Podľa návrhu zákona sa za oznamovateľa už nebude považovať blízka osoba oznamovateľa ani fyzická osoba – podnikateľ alebo právnická osoba, ktorú oznamovateľ ovláda, v ktorej má účasť, v ktorej vykonáva funkciu člena orgánu právnickej osoby, alebo pre ktorú vykonáva pracovnú činnosť. Nakoľko je však nevyhnutné poskytnúť ochranu aj týmto osobám, § 1 zákona bol doplnený odsekom 5, ktorý definuje, že ochrana podľa tohto zákona sa poskytuje aj týmto osobám. Zároveň sa ochrana podľa tohto zákona rozširuje aj na osobu, ktorá oznamovateľovi poskytla pomoc v súvislosti s oznámením, alebo inej osobe, ktorá bola postihnutá v súvislosti s oznámením. Taktiež je týmto ustanovením poskytnutá ochrana zodpovednej osobe, ktorá bola postihnutá v súvislosti s oznámením. Uvedený rozsah osôb, ktorým je poskytovaná ochrana vyplýva z čl. 4 ods. 4 smernice (EÚ) 2019/1937 v platnom znení. Podmienkou poskytnutia ochrany uvedeným osobám je, že tieto osoby museli byť postihnuté v súvislosti s oznámením. Ďalej rozsah poskytovania ochrany týmto skupinám osôb vysvetľujú § 2a a § 12. Tieto osoby by mali byť chránené predovšetkým pred akoukoľvek formou postihov a hrozieb postihov.

Na účely tohto zákona sa blízkou osobou rozumie príbuzný v priamom rade, súrodenec a manžel; iné osoby v pomere rodinnom alebo obdobnom sa pokladajú za osoby sebe navzájom blízke, ak by ujmu, ktorú utrpela jedna z nich, druhá dôvodne pociťovala ako vlastnú ujmu.

K bodu 5 (§ 2 písm. a))

Ustanovenie § 2 písm. a) je precizovaním definície oznamovateľa a zároveň rozšírením skupiny osôb, ktoré sa považujú na účely zákona za oznamovateľa. Oznamovateľom môže byť iba fyzická osoba, ktorá urobila oznámenie v dobrej viere a toto oznámenie adresovala príslušnému orgánu na prijatie takéhoto oznámenia. Uvedené ustanovenie nadväzuje na bod 36 recitálu smernice (EÚ) 2019/1937 v platnom znení.

Definícia oznamovateľa sa rozširuje aj o osobu, ktorá oznámi informácie o protispoločenskej činnosti, o ktorej sa dozvedela počas trvania pracovnoprávneho vzťahu alebo iného obdobného vzťahu, pričom tento pracovnoprávny vzťah alebo iný obdobný vzťah sa už skončil. Definícia sa rozširuje taktiež o osobu, ktorej pracovnoprávny vzťah alebo iný obdobný vzťah sa dosiaľ nezačal a má sa začať. Ochrana sa teda môže poskytovať aj uchádzačovi o zamestnanie bez ohľadu na to, či sa predmetný pracovnoprávny vzťah alebo iný obdobný vzťah s týmto uchádzačom začne alebo nie. Rovnako sa ochrana poskytuje aj inej osobe ako zamestnancovi, ktorá má určitý predzmluvný vzťah, s osobou voči ktorej smeruje oznámenie (napr. účastník tendra realizovaného súkromnou spoločnosťou, ktorý sa dozvie o protispoločenskej činnosti v tendri). Poslednou skupinou je fyzická osoba, ktorá urobila oznámenie anonymne, avšak jej totožnosť bola odhalená. V danom prípade je irelevantné, na základe akých skutočností prišlo k odhaleniu identity anonymného oznamovateľa.

Základným predpokladom pre naplnenie definície oznamovateľa je kritérium dobrej viery, v ktorej daná osoba urobí oznámenie alebo zverejní informácie. Navrhovaná úprava nadväzuje na čl. 6 ods. 1 smernice (EÚ) 2019/1937 v platnom znení, pričom pojem „dobrá viera“ je vymedzený v ustanovení § 2 písm. i) zákona.

K bodu 6 **(§ 2 písm. b))**

Navrhovaná zmena je transpozíciou čl. 5 ods. 2 smernice (EÚ) 2019/1937 v platnom znení, ktorá adresnejšie definuje oznámenie protispoločenskej činnosti, o ktorej sa oznamovateľ dozvie v súvislosti s jeho pracovnoprávnym alebo iným obdobným vzťahom. Táto zmena nadväzuje na navrhované ustanovenie § 1 ods. 1 písm. a) a § 2 písm. f) návrhu zákona.

K bodu 7 a 8 **(§ 2 písm. d))**

Dotknuté ustanovenie v rámci vymedzenia jednotlivých pojmov na účely zákona v § 2 písm. d) definuje závažnú protispoločenskú činnosť v zásade dvomi spôsobmi. V prvom prípade v bode 1 taxatívne menuje trestné činy a v bode 2. stanovuje podmienku, ktorá ak bude naplnená, bude daná trestná činnosť spĺňať kvalifikáciu závažnej protispoločenskej činnosti. V súčasnosti je táto podmienka určená hornou hranicou trestnej sadzby prevyšujúcou tri roky. Z praxe vyplynulo, že táto definícia nedokázala obsiahnuť všetky trestné činy spadajúce medzi závažné formy protispoločenskej činnosti, viď napr. § 168, 170, 170b, 300, 302, 352a zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov. Z uvedeného dôvodu sa navrhuje rozšíriť zoznam trestných činov, ktorých oznamovanie bude spadať pod režim závažnej protispoločenskej činnosti a to tak, že príde k úprave podmienky v časti stanovujúcej hornú hranicu trestnej sadzby z pôvodných troch rokov na dva roky a zároveň sa rozšíri aj explicitný zoznam trestných činov, ktoré sa považujú za závažnú protispoločenskú činnosť. Tým bude možné poskytnúť preventívnu ochranu oznamovateľom prostredníctvom prokuratúry aj pri oznamovaní trestných činov, ktoré majú miernejšiu trestnú sadzbu.

K bodu 9 **(§ 2 písm. e))**

Uvedenou zmenou pojmu sa spresňuje výpočet vzťahov, ktoré sa na účely tohto zákona považujú za pracovnoprávny vzťah. Pojem dohody o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru plne reflektuje zákonnú úpravu podľa § 223 a nasl. Zákonníka práce.

K bodu 11 **(§ 2a)**

S ohľadom na rozšírenie pôsobnosti zákona z hľadiska poskytovania ochrany osobám v inom obdobnom vzťahu považoval predkladateľ za vhodné jednoznačne určiť, ktoré ustanovenia zákona sa budú vzťahovať na osoby v pracovnoprávnom vzťahu, na osoby podľa §1 ods. 5, na ktoré sa taktiež vzťahuje ochrana podľa tohto zákona ako aj na osoby v „inom obdobnom vzťahu“. Z uvedeného dôvodu návrh zákona obsahuje i navrhovaný § 2a, ktorý plní funkciu vysvetľujúceho a interpretačného ustanovenia.

K bodu 12 a 14

(§ 4 ods. 3 a § 6 ods. 3)

V dotknutých ustanovenia sa rozširuje výpočet adresátov, ktorým prokuratúra alebo správny orgán doručuje oznámenie o nekvalifikovanom oznámení. Po novom bude toto oznámenie doručované i úradu, nakoľko práve úradu zákon zveruje v mnohých smeroch kompetencie rozhodovať a fakticky i vykonávať samotnú ochranu oznamovateľov v praxi, ako aj napomáhať pri ochrane oznamovateľov ich kvalifikovaným zastupovaním v jednotlivých trestných konaniach a konaniach o správnom delikte. Z uvedených dôvodov je dôležité aby aj úrad mal vedomosť o posúdení jednotlivých oznámení ako nekvalifikovaných.

K bodu 13

(§5 ods. 1)

Uvedená zmena je legislatívno-technického charakteru.

K bodu 15

(§ 9 ods. 2)

Uvedená zmena je legislatívno-technického charakteru.

K bodu 16

(§ 9 ods. 3)

Uvedená zmena umožňuje oznamovateľovi podať žiadosť o poskytnutie odmeny aj v prípade, ak oznamovateľ nemal štatút chráneného oznamovateľa, ani nemal od prokuratúry či správneho orgánu potvrdenie, že jeho oznámenie je kvalifikované a zároveň oznamovateľovi neboli doručované rozhodnutia podľa § 9 ods. 2 zákona (podanie obžaloby, schválenie dohody o uznaní viny a prijatí trestu, schválenie zmieru a zastavenie trestného stíhania, podmienené zastavenie trestného stíhania alebo nadobudnutie právoplatnosti rozhodnutia podľa § 9 odseku 1 písm. b)). Zároveň však naďalej platí, že odmena môže byť poskytnutá iba oznamovateľom, ktorí urobili kvalifikované oznámenie podľa § 2 písm. c).

K bodu 17

(§ 9 ods. 5)

Doplnenie ustanovenia § 9 ods. 5 zákona sa navrhuje za účelom poskytnúť úradu širšie možnosti pri správnej úvahe o posudzovaní výšky poskytnutej odmeny, nakoľko uvedenou zmenou sa zákonom stanovené skutočnosti, ktoré úrad musí zohľadniť, stávajú fakultatívnymi, čo úradu poskytuje dostatočný priestor zohľadniť i ďalšie prípadné individuálne okolnosti v konkrétnych prípadoch.

K bodu 18

(§ 9 ods. 8)

Novým odsek 8 reflektuje rozšírenie uplatňovania ustanovení o odmene aj na oznamovateľov, ktorí sú v inom obdobnom vzťahu a splnia podmienky uvedené v ustanoveniach § 9.

K bodu 19

(§ 10 ods. 1)

Navrhovaná úprava transponuje čl. 8 ods. 5 a 6 smernice (EÚ) 2019/1937 v platnom znení. Uvedeným sa čiastočne zužuje pôsobnosť zodpovedných osôb, ktoré vykonávajú svoju činnosť na základe zmluvy a pôsobia mimo organizácie zamestnávateľa (externé zodpovedné osoby). Podľa uvedeného znenia je možné ďalej delegovať niektoré úlohy zamestnávateľa na takéto externé zodpovedné osoby, a to v rozsahu prijímania a potvrdzovania oznámení. Zamestnávateľia, ktorí zamestnávajú menej ako 250 zamestnancov a nie sú orgánmi verejnej moci môžu poveriť externé zodpovedné osoby aj preverovaním oznámení, avšak naďalej zamestnávateľovi zostáva povinnosť vykonávať preverovanie oznámení aj zodpovednou osobou v rámci jeho organizácie (internou zodpovednou osobou).

Navrhovaná novelizácia ďalej reflektuje na neefektívnosť vykonávania vnútorných systémov preverovania oznámení obcami, ktoré majú menej ako 1 000 obyvateľov. Takéto obce zvyčajne zamestnávajú menší počet zamestnancov či majú menší počet zmluvných partnerov alebo iných osôb v inom obdobnom vzťahu, a teda v nadväznosti na to aj pre takéto osoby môže byť menšia dôvera v zachovávanie dôvernosti takéhoto systému. Pre uvedené platí, že osoby majú stále možnosť obrátiť sa na orgány príslušné na prijatie oznámenia.

K bodu 20 **(§ 10 ods. 4)**

Predkladateľ prostredníctvom navrhovaného ustanovenia precizuje a zosúladzuje znenie zákona s úniovým právom. Oznamovateľom bolo v aplikačnej praxi častokrát umožnené urobiť oznámenie len písomnou formou, a to aj napriek tomu, že zákon explicitne nestanovuje povinnú formu oznámenia. Navrhovaná zmena oprávňuje oznamovateľa v prípadoch, ak zamestnávateľ umožňuje ústne podávanie oznámení, požiadať o osobné stretnutie a týmto spôsobom urobiť oznámenie.

Ďalšia zmena predstavuje rozšírenie obsahu informácií, ktoré je zamestnávateľ povinný svojím zamestnancom zverejniť v stručnej, zrozumiteľnej, jasne formulovanej a ľahko dostupnej forme, a to o možnostiach urobenia oznámenia orgánom príslušným na prijatie oznámenia, ktorými sú prokuratúra, správne orgány a úrad. Zároveň obdobné platí aj na povinnosť informovať o možnostiach preventívnej ochrany podľa § 3 a § 5 a následnej ochrany podľa § 12. Tieto informácie by mali byť v takom rozsahu aby oznamovateľovi boli zrejmé zákonné možnosti urobenia oznámenia orgánom príslušným na prijatie oznámenia, príp. aj poskytnutie kontaktných údajov na tieto inštitúcie podľa ich dostupnosti a uvedení možností kam sa má oznamovateľ obrátiť so žiadosťou o poskytnutie ochrany, či možnosti pozastavenia účinnosti pracovnoprávneho úkonu.

K bodu 21 **(§ 10 ods. 5)**

Doplnenie dikcie ustanovenia § 10 ods. 5 zákona o nový záväzok zamestnávateľa (prostredníctvom zodpovednej osoby) do 7 dní od prijatia oznámenia vydať oznamovateľovi potvrdenie o jeho prijatí, ktorý čiastočne nadväzuje na zmeny obsiahnuté v § 1 ods. 4 písm. a) zákona. Striktná povinnosť zamestnávateľa vydávať potvrdenie o prijatom oznámení nielenže neposkytne zamestnávateľom priestor pre prípadnú svojvôľu komu a prijatie akého oznámenia potvrdia, resp. nepotvrdia ale i posilňujú pozíciu oznamovateľa. Účelom novej povinnosti je umožniť oznamovateľovi kedykoľvek sa preukázať o urobenom oznámení, a to nielen vo vzťahu k § 12 zákona. Vydávanie potvrdení o prijatí oznámenia má zamestnávateľov aj motivovať k tomu, aby k oznámeniam pristupovali význačne a profesionálne.

Uvedené platí aj vo vzťahu ku anonymným oznámeniam, avšak len k takým, ktorých potvrdenie je možné, t. j. napríklad odpoveďou na email. Nie je účelné vzťahovať takúto povinnosť aj napr. na anonymné listy či iné druhy anonymných podnetov bez uvedenia adresy na odpoveď. Ďalej platí, že zamestnávateľ je povinný preverovať aj anonymné oznámenia, u ktorých sú naplnené znaky oznámenia podľa § 2 písm. b), okrem splnenia znaku samotného oznamovateľa, nakoľko pri anonymnom oznamovateľovi nie je možné jeho pracovnoprávny či iný obdobný vzťah preukázať.

K bodu 22 **(§ 10 ods. 6 až 7)**

Navrhuje sa zaviesť povinnosť zachovávať mlčanlivosť o totožnosti dotknutej osoby. Cieľom je predísť neoprávneným zásahom do osobnostných práv osôb, proti ktorým oznámenie smeruje, počas vykonávania preverovania oznámenia, pričom tieto práva podliehajú ochrane aj podľa iných zákonov (napr. § 11-16 Občianskeho zákonníka).

Navrhovaná úprava ďalej stanovuje povinnosť vopred informovať oznamovateľa o postúpení oznámenia na vybavenie podľa Trestného poriadku alebo osobitných predpisov. Ak by takýmto postupom mohlo byť zmarené ďalšie vyšetrovanie, zamestnávateľ alebo zodpovedná osoba, ktorá plní úlohy zamestnávateľa v zákonom vymedzení, nie je povinná vopred informovať oznamovateľa. Vyhodnotenie takejto situácie a jej odôvodnenie je v kompetencii zamestnávateľa alebo zodpovednej osoby.

Zavedenie povinnosti zamestnávateľa vyžiadať si výsledok vybavenia postúpeného oznámenia v zákonom rozsahu a oboznámiť s ňou oznamovateľa vychádza z bodu 57 recitálu a zároveň predstavuje transpozíciu čl. 11 ods. 2 písm. e) smernice (EÚ) 2019/1937 v platnom znení.

K bodu 23 **(§ 10 ods. 8 písm. c))**

Uvedené doplnenie povinných informácií, ktoré má obsahovať vnútorný predpis zamestnávateľa reflektuje na zavedenie povinnosti zachovávať mlčanlivosť o totožnosti dotknutej osoby.

K bodu 24 a 25 **(§ 10 ods. 8 písm. g) až h), § 10 ods. 9)**

Navrhovaná právna úprava § 10 ods. 8 písm. g) a h) predstavuje transpozíciu čl. 9 smernice (EÚ) 2019/1937 v platnom znení a nadväzuje na doplnenie ustanovenia § 10 ods. 9. Formu, štruktúru, ako aj detailný obsah informácií určuje úrad, v ktorého kompetencii je vydávanie metodických usmernení a takýmto spôsobom napomáha ku správne aplikovaniu zákona.

Zamestnávateľovi sa navrhuje povinnosť zabezpečiť prijatie opatrenia voči zamestnancovi, ktorý bráni podaniu oznámenia v rámci vnútorného systému preverovania oznámení. Ustanovenie uloženej povinnosti má za cieľ napomôcť zabezpečeniu lepšieho využívania vnútorného systému preverovania oznámení a minimalizovania obáv oznamovateľa týkajúcich sa nevyvodenia dôsledkov voči osobe, ktorá bude brániť podaniu oznámenia, čím sa

sleduje zámer frekventovanejšieho využívania zákona zo strany oznamovateľov. Bránením podaniu oznámenia sa rozumie napr. odmietnutie prijatia oznámenia alebo akékoľvek konanie, ktorého cieľom je zmariť, sťažiť alebo spomaliť podanie oznámenia.

K bodu 26
(§ 11 ods. 1)

Navrhovaná úprava reflektuje na nedostatok súčasnej právnej úpravy, a to na neurčitosť maximálnej doby, počas ktorej je zamestnávateľ povinný uchovávať evidenciu oznámení. V zmysle zásady minimalizácie uchovávaní osobných údajov podľa zákona č. 18/2018 Z. z. o ochrane osobných údajov je nevyhnutné stanoviť takúto určitú dobu, a to viedla predkladateľa ku vypusteniu slova najmenej a tým stanovenia doby uchovávaní na 3 roky.

Zároveň sa spresňuje povinnosť zamestnávateľa evidovať oznámenia tak, aby bolo nespochybniteľné, že sa uvedená povinnosť týka všetkých prijatých oznámení bez výnimky.

K bodu 27
(§ 11 ods. 1 písm. b))

V danom prípade sa jedná o logickú úpravu rozsahu povinnosti zamestnávateľa pri evidencii prijatých oznámení, nakoľko evidencia mena, priezviska a pobytu oznamovateľa pri konkrétnom oznámení je možná iba za predpokladu, že zamestnávateľ týmito vybranými informáciami disponuje, čo priamo vylučuje charakter anonymného oznámenia.

K bodu 28 až 30
(§ 12 ods. 2, 3, 4, 5 a 6)

I keď zákon poznal termín „potvrdenie“, nebol v danom prípade termínom správnym pre označenie vynesenia úsudku úradu a to z dôvodu, že pozastavenie pracovného úkonu úradom je de facto rozhodnutím. Z uvedeného dôvodu sa navrhuje zmena dotknutého pojmu, pričom táto zmena má výlučne legislatívno-technický charakter.

K bodu 31 a 32
(§ 12 ods. 7 a 8)

Navrhovaná zmena ustanovenia § 12 ods. 7 reflektuje na novú úpravu v § 1 ods. 4, ktorá stanovuje podmienky na zverejnenie informácií o protispoločenskej činnosti. V prípade naplnenia podmienok v § 1 ods. 4 sa aj takejto osobe poskytuje ochrana a môže využiť inštitút pozastavenia účinnosti pracovnoprávneho úkonu.

Navrhovaná zmena ustanovenia § 12 ods. 8 reflektuje na novú úpravu okruhu osôb, ktorým sa poskytuje ochrana podľa tohto zákona a ktoré sú uvedené v § 1 ods. 5 navrhovaného znenia zákona. Ak osoba spĺňa podmienky podľa § 1 ods. 5 tak môže využiť inštitút pozastavenia účinnosti pracovnoprávneho úkonu.

K bodu 33
(§ 13 ods. 6 písm. c))

Uvedená zmena reflektuje na rozšírenie osobnej pôsobnosti zákona, na základe ktorej môže byť oznamovateľom aj iná osoba ako osoba v pracovnoprávnom vzťahu. Z tohto dôvodu

takáto osoba nebude mať svojho zamestnávateľa ale napr. zmluvného partnera voči ktorému môže smerovať oznámenie a táto osoba by mohla postihnúť oznamovateľa v súvislosti s jeho oznámením.

K bodu 34
(§ 13 ods. 6 písm. d))

Uvedenou zmenou je terminologické zosúladenie pojmov zákona, nakoľko daný zákon používa označenie „oznamovateľ“ a nie pojem „zamestnanec“. Táto úprava má výlučný legislatívno-technický charakter.

K bodu 35
(§ 13 ods. 14)

Ide o transpozíciu ustanovenia článku 27 ods. 2 smernice (EÚ) 2019/1937 v platnom znení, ktorý ustanovuje povinnosť členských štátov poskytovať Európskej komisii relevantné informácie. Tieto informácie poskytuje úrad za každý predchádzajúci rok. Za tieto informácie sa považuje počet oznámení, ktoré prijal úrad, počet preverovaní, trestných konaní alebo správnych konaní, ktoré sa začali na základe oznámení a ich dosiahnutý výsledok, ak sa zistila, aj odhadovaná škoda a sumy navrátené na základe preverovaní, trestných konaní alebo správnych konaní súvisiacich s urobenými oznámeniami. Tieto informácie úrad poskytuje iba ak ich má k dispozícii, či už z verejne dostupných zdrojov alebo na základe dopytu od uvedených orgánov.

Správa úradu pre Európsku komisiu je charakterom ako i obsahom odlišná od správy, ktorú má úrad povinnosť predložiť Národnej rade Slovenskej republiky podľa § 13 ods. 13 zákona. Správa adresovaná Európskej komisii má a priori štatistickú funkciu, pričom úrad má za úlohu len koncentrovať relevantné dáta, ktoré mu iné orgány poskytnú a ktoré bude mať k dispozícii za účelom vytvorenia prehľadných štatistík. Samotný úrad pritom nebude vytvárať obsah správy inak, ako doložením počtu oznámení, ktoré sám pridal a vytvorením uceleného sumáru správy.

K bodu 36
(§ 13 ods. 17)

Legislatívno-technická úprava nadväzujúca na bod 35.

K bodu 37
(§ 13 ods. 18)

Uvedená zmena je transpozíciou smernice (EÚ) 2019/1937 v platnom znení, konkrétne čl. 16 a čl. 22. Poslednou vetou sa zároveň stanovuje oprávnenie úradu obdobným spôsobom akým informujú orgány činné v trestnom konaní o prebiehajúcich trestných stíhaniach informovať o vedených konaniach, ktoré sa týkajú oznamovateľov protispoločenskej činnosti. Uvedené oprávnenie reflektuje pozíciu úradu ako orgánu, ktorý rozširuje povedomie o oznamovaní protispoločenskej činnosti, a to aj prostredníctvom poukázania na konkrétne aktuálne prípady v spoločnosti.

K bodu 38
(§ 14 ods. 9)

Legislatívno-technická úprava.

K bodu 39
(§ 18 ods. 1 písm. a))

Cieľom navrhovanej právnej úpravy je posilniť ochranu oznamovateľov pred akýmkoľvek postihom, ktorý súvisí s pracovnoprávnym vzťahom a oznamovateľovi alebo inej osobe o ktorej možno predpokladať, že je postihnutá v súvislosti s oznámením spôsobia alebo môžu spôsobiť neopodstatnenú ujmu.

Medzi postihy a pracovnoprávne úkony, ktoré môžu spôsobiť oznamovateľovi alebo inej osobe, o ktorej možno predpokladať, že je postihnutá v súvislosti s oznámením, neopodstatnenú ujmu (odvetné opatrenie), patria najmä

- pozastavenie výkonu činnosti, výpoveď, odvolanie alebo rovnocenný právny úkon,
- preradenie na nižšiu pozíciu alebo odmietnutie povýšenia,
- presun povinností, zmena miesta výkonu práce, zníženie mzdy, zmena pracovného času,
- neposkytnutie zaškolenia, zaučenia, rekvalifikácie alebo prehlbovania kvalifikácie zamestnanca,
- neposkytnutie odmeny, na ktorú má oznamovateľ nárok
- negatívny pracovný alebo služobný posudok,
- uloženie alebo vykonanie akéhokoľvek disciplinárneho opatrenia, upozornenia na porušenie pracovnej disciplíny alebo inej sankcie,
- nátlak, zastrašovanie alebo obťažovanie,
- porušenie zásady rovnakého zaobchádzania,
- predčasné ukončenie pracovnej zmluvy na dobu určitú,
- spôsobenie ujmy vrátane poškodenia dobrého mena osoby, najmä v sociálnych médiách, alebo ušlého zisku,
- zaradenie na čiernu listinu na základe neformálnej alebo formálnej dohody v rámci odvetvia či priemyslu, čo môže znamenať, že táto osoba si už budúcnosti v tomto odvetví alebo priemysle nenájde zamestnanie,
- predčasné ukončenie alebo zrušenie zmluvy o dodávke tovarov alebo poskytovaní služieb,
- zrušenie licencie alebo povolenia,
- vyžadovanie lekárskeho vyšetrenia, napr. psychiatrického vyšetrenia,
- podanie žaloby alebo sťažnosti, ktoré je zneužitím práva na podanie takejto žaloby alebo sťažnosti.

Je však potrebné zdôrazniť, že cieľom navrhovanej právnej úpravy nie je brániť zamestnávateľom, aby prijímali rozhodnutia súvisiace so zamestnaním, ktoré nesúvisia s oznamovaním podľa tohto zákona.

Zároveň sa uvedenou úpravou zavádza pojem pokus o postih. Takáto skutková podstata slúži na to aby zahrnula aj prípady kedy síce nepríde k naplneniu samotného postihu, napr. zrušením licencie, ktorej právoplatnosť nepotvrdí nadriadený orgán či uložením disciplinárneho opatrenia, ktoré bude následne nadriadeným orgánom zrušené. Takéto, či iné postihy, ktoré sú vykonané avšak nenadobudnú právoplatnosť a sú následne zrušené možno považovať ako pokusy o postih.

K bodu 40
(§ 18 ods. 1 písm. b))

Navrhuje sa ustanoviť sankcia za porušenie povinnosti zachovávať mlčanlivosť o totožnosti dotknutej osoby. Právna úprava nadväzuje na § 10 ods. 6 a ods. 8 písm. c) návrhu zákona, ktoré tvoria právny základ upravujúci povinnosť zachovávať mlčanlivosť o totožnosti dotknutej osoby. Podľa § 18 ods. 1 písm. b) návrhu zákona bude teda možné postihnúť osobu, ktorá poruší povinnosť zachovávať mlčanlivosť o totožnosti dotknutej osoby.

K bodu 41
(§ 18 ods. 1 písm. c))

Ustanovenie sa dopĺňa v nadväznosti na rozšírenie povinností zamestnávateľa prijatie opatrení voči osobe, ktorá bráni oznámeniu v rámci vnútorného systému preverovania oznámení. Za porušenie tejto povinnosti je možné osobe vykonávajúcej u zamestnávateľa pracovnú činnosť uložiť sankciu.

K bodu 42
(§ 18 ods. 2)

Navrhované sprísnenie sankcií je potrebné vnímať v kontexte požiadavky čl. 23 ods. 1 smernice (EÚ) 2019/1937 v platnom znení, ktorý stanovuje povinnosť pre členské štáty prijímať účinné, primerané a odrádzajúce sankcie uplatniteľné na fyzické alebo právnické osoby. Platnú právnu úpravu výšky sankcií v tomto smere nebolo možné považovať za dostatočne odrádzajúcu a z tohto dôvodu sa navrhujú vyššie sankcie za porušenie zákona. Zároveň sa stanovuje možnosť sprísnenia sankcií až na dvojnásobok v prípade opakovaného spáchania priestupku.

K bodu 43 a 44
(§ 19 ods. 1 až 5)

Navrhované sprísnenie sankcií je potrebné vnímať v kontexte požiadavky čl. 23 ods. 1 smernice (EÚ) 2019/1937 v platnom znení, ktorý stanovuje povinnosť pre členské štáty prijímať účinné, primerané a odrádzajúce sankcie uplatniteľné na fyzické alebo právnické osoby. Platnú právnu úpravu výšky sankcií v tomto smere nebolo možné považovať za dostatočne odrádzajúcu a z tohto dôvodu sa navrhujú vyššie sankcie za porušenie zákona. Zároveň sa stanovuje možnosť sprísnenia sankcií až na dvojnásobok v prípade opakovaného porušenia povinností.

Zároveň sa v § 19 stanovuje rozdielna horná hranica pokuty za porušenie povinnosti stanovených v § 10, a to podľa počtu zamestnancov, ktorí pracujú u zamestnávateľa. Uvedené reflektuje to aby vo väčšej miere mohli sankcie postihnúť zamestnávateľov, ktorí z dôvodu zamestnávania väčšieho počtu zamestnancov majú aj tomu primeranú spoločenskú zodpovednosť.

Všetky uvedené sumy sankcií predstavujú ich hornú hranicu. Pri ich udeľovaní musí úrad prihliadať na ich primeranosť v kontexte skutočností uvedených v § 19 ods. 5.

K bodu 45

(§ 20 ods. 2)

Uvedená zmena je legislatívno-technického charakteru.

K bodu 46 a 47

(§ 22 ods. 4 a 5)

V § 22 ods. 4 návrhu zákona v dôsledku upresnenia postupu pri oznamovaní protispoločenskej činnosti sa navrhuje zaviesť povinnosť prokuratúry, správneho orgánu alebo úradu potvrdiť podanie oznamovateľa bezodkladne po prijatí oznámenia.

V § 22 ods. 5 návrhu zákona z dôvodu väčšej informovanosti osôb o možnostiach urobenia oznámenia, prijímaných opatrení, prostriedkov nápravy a ochrany podľa tohto zákona zabezpečí prokuratúra, správne orgány a úrad uverejnenie uvedených informácií na svojich webových sídlach.

K bodu 48

(§ 24 ods. 2)

Uvedená zmena je legislatívno-technického charakteru.

K bodu 49

(§ 25a a 25b)

Doplnené ustanovenia sú ustanoveniami prechodnými a transpozičnými. V prípade doplneného § 25a návrhu zákona sa stanovuje lehota, do ktorej má úrad predložiť prvú správu podľa § 13 ods. 14 návrhu zákona Európskej komisii, nakoľko čl. 27 ods. 1 smernice (EÚ) 2019/1937 v platnom znení stanovuje splnenie tejto povinnosti do 17. decembra 2023. S ohľadom na navrhovanú účinnosť návrhu zákona a po predchádzajúcej konzultácii s úradom, predkladateľ dospel k názoru, že obdobie 6 kalendárnych mesiacov bude pre úrad na vypracovanie prvej správy dostatočné.

K bodu 50

Príloha sa dopĺňa o odkaz na právne záväzné akty Európskej únie, ktoré sa návrhom zákona transponujú do označeného zákona.

K čl. II až IV

Navrhované zmeny logicky nadväzujú na bod 2 návrhu zákona, ktorého obsahom bola zmena názvu úradu. Uvedené zmeny majú legislatívno-technický charakter.

K čl. V

K bodu 1

Navrhovaná zmena logicky nadväzuje na bod 2 návrhu zákona, ktorého obsahom bola zmena názvu úradu. Uvedená zmena má legislatívno-technický charakter.

K bodom 2 a 3

(§ 24g ods. 3 a 4)

Predmetné ustanovenia predstavujú transpozíciu čl. 20 smernice (EÚ) 2019/1937 v platnom znení, nakoľko sa i v zmysle návrhu zákona rozširuje ochrana o osoby, ktoré poskytovateľovi poskytli pomoc a iné osoby, ktoré boli postihnuté v súvislosti s oznámením.

K čl. VI až VII

Navrhované zmeny logicky nadväzujú na bod 2 návrhu zákona, ktorého obsahom bola zmena názvu úradu. Uvedené zmeny majú legislatívno-technický charakter.

K čl. VIII

Dátum účinnosti návrhu zákona sa navrhuje od 1. januára 2023 vzhľadom na predpokladanú dĺžku legislatívneho procesu, okrem čl. I bodov 19, 24, 25, 43 a 47 návrhu zákona, v prípade ktorých sa navrhuje účinnosť od 30. júna 2023 a to z dôvodu legisvakancie, nakoľko predkladateľ považuje za vhodné poskytnúť dostatočne dlhé obdobie pre oboznámenie sa adresátov práva s novou úpravou.